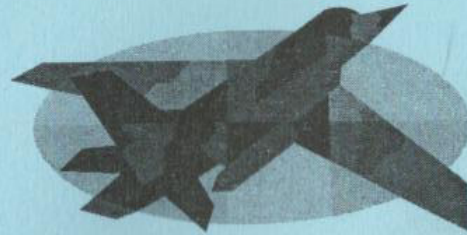

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

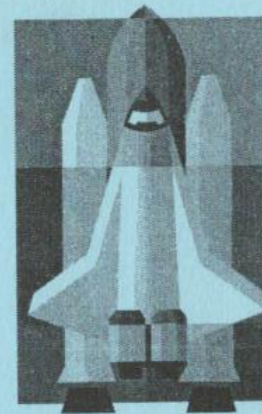

МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

19-20 лютого 2008 р.

Київ 2008

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

*Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного
інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2008

Віталій Дворецький

м. Київ

Методика дослідження психомоторики стрільця із бойового пістолета на етапі початкової підготовки

Єдність психіки і моторики доведена дослідженнями ряду вчених (М.О.Бернштейн, П.К.Анохін, Д.Д.Донський, Є.П.Ільїн, О.Р.Малхазов та ін.), що розглядають процес формування рухових навичок активним психомоторним процесом, результатом якого є розвиток нових координаційних структур.

Проте, результати цих досліджень припускають значні розбіжності в їх інтерпретації, внаслідок чого вивчення особливостей розвитку координаційних і психічних новоутворень в онтогенезі і визначення можливостей впливу на цей процес є одним з актуальних завдань науки.

Проблема навчання безпосередньо пов'язана з питанням про методику діагностування відчуттів, сприймань та уявлень, а на їх основі – і аналітико-синтетичної діяльності мозку, оскільки перцептивні процеси визначають шляхи проходження майбутніх виконавчих актів, основу яких становлять сформовані рухи, дії та навички.

Проте, ряд досліджень психомоторних якостей [1,2] указують і на їх специфічність в залежності від особливостей прояву пропріоцептивної чутливості, оскільки розвиток моторики в онтогенезі пов'язаний не стільки з формуванням морфо-функціональних структур, скільки з накопиченням індивідуального досвіду на базі цих утворень, що вимагає ретельного аналізу їх впливу на успішність навчання. Наприклад, тільки у людини у процесі онтогенезу рухи, пов'язані з наведенням зброї в ціль досягли досконалості, що виявляється, по-перше, у високорозвинутих аналізаторних системах, а по-друге, в управлінні кінематичними ланцюгами та ступенями свободи.

Також залишається маловивченою проблема мінливості індивідуальної структури сенсорної чутливості в процесі розвитку сенсомоторики.

Метою роботи є дослідження психомоторного компоненту процесу формування образу виконання рухових дій стрільця із бойового пістолета.

Процедура дослідження передбачала психодіагностичне обстеження 300 курсантів ВНЗ МВС віком від 17 до 25 років за відібраною батареєю методик. Результати дослідження обраховувались методами статистичної обробки даних з використанням кореляційного, факторного та кластерного аналізу.

В ході експерименту було зроблено заміри особливостей перебігу сенсомоторних та пізнавальних процесів: порогу розрізнення зорових відчуттів (лінійка Петрова); точності сприймання 10-секундного інтервалу; точності відтворення заданих зусиль; реакції на рухомий об'єкт, а також досліджено основні психофізіологічні параметри нервової системи: латентний час простої зорово-моторної реакції напруження та розслаблення м'язів верхніх кінцівок і латентний час складної зорово-моторної реакції вибору та переробки знаків; витривалість нервової системи (властивість сили), лабільність, врівноваженість, рухливість нервової системи (теппінг-тест).

Вивчення закономірностей та умов перебігу цих реакцій надає можливість з'ясування і уточнення механізмів формування сенсорного та моторного полів, образів руху, дії, діяльності та психологічних механізмів управління руховою діяльністю.

Катерина Дем'янюк

к. психол. н., м. Хмельницький

Структура психологічної моделі формування професійної уяви у курсантів-прикордонників

Майбутні офіцери-прикордонники повинні не тільки досконало знати нові зразки озброєння і техніки, але і уміти розробляти і застосовувати принципово нові методи їх використання в сучасних умовах охорони кордону. Необхідним компонентом для успішної професійної діяльності офіцера –